

Roll No.

D-3473

M. A. (Previous) EXAMINATION, 2020

SANSKRIT

Paper Fifth

(साहित्यशास्त्रम्)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचना : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

इकाई—I

1. (अ) व्याख्या विधेया कौ अपि द्वौ— 10
- (i) धर्ममर्थं यशस्ये च सोपदेशं ससंग्रहम् ।
भविष्यतश्च लोकस्य सर्वकर्मानु दर्शकम् ॥
- (ii) संकल्प्य भगवानेवं सर्वान् देवाननुस्मरन् ।
नाट्यवेदं ततश्चक्रे चतुर्वेदांगं संभवम् ॥
- (iii) रंगपीठस्य मध्ये तु स्वयं ब्रह्मा प्रतिष्ठितः ।
इत्यर्थं रंगमध्ये तु क्रियते पुष्पमोक्षणम् ॥
- (iv) पूर्वं साम प्रयोक्तव्यं द्वितीयं दानमेवतु ।
तयोरुपरि भेदस्तु ततो दण्डः प्रयुज्यते ॥

(A-62) P. T. O.

[2]

D-3473

- (ब) टिप्पणी विधेया कौ अपि द्वौ— 10
- (i) रंगपीठम्
(ii) क्रीडनीयकम्
(iii) पंचमं वेद
(iv) दारुकर्म

इकाई—II

2. (अ) व्याख्या विधेया कौ अपि द्वौ— 10
- (i) अयुक्तिमत् यथा दूता जलभृन्मारुतेन्दवः ।
तथा भ्रमरहारितचक्रवाक शुकादयः ॥
- (ii) असितर्ति तुगद्रिच्छितस्वः क्षितां पतिर द्विदृक् ।
अमिदभिः शुभ्रदृक् दृष्टैः द्विषो जेहनीयिषीष्ट वः ॥
- (iii) सन्निवेश विशेषात्तु दुरुक्तमपि शोभते ।
नीलं पलाश माबद्ध मन्तराले स्त्रजामिव ॥
- (iv) एतद् ग्राह्यं सुरभि कुसुमे ग्राम्यमेतद् निधेये ।
धत्ते शोभां विरचितमिदं स्थानमस्यैतदस्य ।
मालाकारो रचयति यथा साधु विज्ञाय मालां
योज्ये काव्ये ष्वहित धिया तद्वदेवाभिधानम् ॥

- (ब) आचार्य वामनस्य को सम्प्रदायः ? 20
तस्य संस्कृतसाहित्ये योगदानं अधिकृत्य लिखतु ।

अथवा

- संदर्भपुरस्सरे व्याख्या विधेया कौ अपि द्वौ :
- (i) काव्ये सद् दृष्टाऽदृष्टार्थं प्रीतिकीर्तिहेतुत्वात् ।
(ii) पदाधात्रोद्धरणमवेक्षणम् ।
(iii) न निबद्धं चकास्त्येक तेजः परमाणु तत् ।
(iv) माधुर्यं सौकुमार्यो पपन्ना पांचाली ।

(A-62)

[3]

इकाई—III

3. आचार्य दण्डीमतानुसारेण टिप्पणी विधेया कौ अपि द्वौ— 20
- (i) श्लेषः
(ii) समता
(iii) प्रसादः
(iv) समाधिः

अथवा

आचार्य दण्डिनः कः सम्प्रदायः आसीत् परिचयो देयः ।

इकाई—IV

4. (अ) दशरूपकाणां नाम्ना निर्देशपूर्वकं प्रहसनलक्षणं सोदाहरणं विधेयम् । 20

अथवा

गर्भसन्धिः इत्यस्य कोऽर्थः सोदाहरणं विवेचनीयम् ।

- (ब) व्याख्या विधेया कौ अपि द्वौ— 10
- (i) प्रासंगिकं परार्थस्य स्वार्थो यस्य प्रसंगतः ।
(ii) स्थिरो निगूढाहंकारो धीरोदातो दूरुव्रतः ।
(iii) स्वाधीन भर्तृका नायिका
(iv) कैशिकी सात्वती चार्थ वृत्ति मारभतीमिति ।

D-3473

300

(A-62)